

Hellström Advokatbyrå

Webbinarium - stöd för remissyttrande

Energiföretagen

27 november 2022

Agenda

- Syfte med rapporten
- Betydelsen av miljö kvalitetsnormerna i omprövningsprocessen
- Processen för att ändra en miljö kvalitetsnorm
- Förutsättningar för att yrka på remissyttrande
- Kort om KMV, GEP och mindre stränga krav
- Tre praktiska exempel
 - Naturligt vattendrag till KMV
 - Ändra definitionen av GEP
 - Mindre stränga krav

Syftet med rapporten

- Hela svenska vattenkraften omprövas för att få moderna miljövillkor
- Miljökvalitetsnormer för vatten centralt
- Stor osäkerhet hos verksamhetsutövarna i hur normerna fastställs
- KMV och undantag inte tillämpat i den omfattning ramdirektivets bestämmelser ger utrymme för
- Begäran om remissyttrande från vattenmyndigheten enda sättet att få en norm reviderad
- Rapporten ett stöd för verksamhetsutövare när underlag ska tas fram och i hur yrkande om remissyttrande utformas och motiveras
- Avgränsning mot ramdirektivet för vatten och tar inte upp frågan om Natura 2000

- Betydelsen av miljökvalitetsnormerna i omprövningsprocessen
- I många fall avgörande för vilka åtgärder som anses motsvara moderna miljövillkor
- Saknas möjlighet till rimlighetsavvägning när det gäller normerna - 24 kap 10 § MB
- Rimlighetsavvägning i undantag och KMV
- 1,5 TWh bör utgöra en ram för omprövningarna

Processen för att ändra en miljö kvalitetsnorm

- Vilka vattenförekomster påverkas av vattenkraftsverksamheten
- Rätt statusklassificering
- Vilka åtgärder krävs för att nå gällande norm
- Vilka konsekvenser får åtgärderna för verksamheten
 - Produktionsförlust
 - Kostnader
 - Dammsäkerhet
 - Kulturmiljö
- Nyttor med åtgärderna

Processen för att ändra en miljö kvalitetsnorm

- Tre alternativ
 - Begäran hos vattenmyndigheten
 - Samverkan inför omprövning – 42 b § förordning om vattenverksamheter
 - Resultera i ett underlag och villkor som innebär största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång på vattenkraftsel
 - Yrkande om remissyttrande enligt 22 kap 13 § MB i omprövning

Förutsättningar för att yrka på remissyttrande

- 22 kap 13 § MB
- Utredning som visar att det finns skäl att anta att klassificering eller norm är felaktig
- Och det har betydelse för att fastställa rimliga och ändamålsenligt villkor
- Frågan om lyfts till regeringen om vattenmyndigheten inte ändrar i enligt med begäran om remissyttrande – 4 kap 14 § VFF

- Otydlig process, men bör vara ett beslut som kan överklagas särskilt

Tillämpning av Kraftigt modifierade vattenförekomster – Kapitel 4

Väsentlig förändrad fysisk karaktär

- Inte begränsat till minst måttlig status för hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd
- Uppenbart väsentligt förändrad fysisk karaktär enligt 8 b § HVMFS 2017:20
- Bedömning enligt 8 c § HVMFS 2017:20 – omfattande och grundläggande förändring
 - Bedömda åtgärder för GES får stor påverkan på vattenkraftsverksamheten

Tillämpning av Kraftigt modifierade vattenförekomster – Kapitel 4

Betydande negativ påverkan på verksamheten eller miljön i stort

- Stort utrymme för medlemsstaterna att göra egna bedömningar
- Lokal, regional eller nationell skala
- Riktvärdet på 1,5 TWh
- HARO-värdena
 - Bör brytas ner på provningsgrupp, vattendrag och anläggning
- Dammsäkerhet
- Kulturmiljöer

Tillämpning av Kraftigt modifierade vattenförekomster – Kapitel 4

Alternativt sätt att uppnå samma nytta

- Saknas tydlig vägledning
- Kommersiellt tillgänglig teknik eller produktionsätt
- Ska vara väsentligt bättre för miljön

God ekologisk potential – Kapitel 5

- Saknas stöd för att GEP definieras av minimiåtgärder – bedömning i varje enskilt fall
- HaV – konnektivitetsåtgärder och MLQ
- Ekologiskt kontinuum – arter kan fullfölja sina livscyklar och habitat för livskraftiga populationer
 - GEP – Så nära ekologiskt kontinuum som möjligt, men på avrinningsområde eller vattendragsnivå
 - Inte för varje enskild vattenförekomst
- Motsvarar aldrig åtgärder som innebär betydande negativ påverkan på verksamheten
 - Typiskt sätt inom HARO-värdet

Tillämpning av mindre stränga krav kapitel 6

Claes Hedenström
Capril AB

Tillämpning av mindre stränga krav

kapitel 6

- ▶ Vattenmyndigheternas utgångspunkt
- ▶ Kort om regelverket
- ▶ Skäl till undantag
- ▶ Processen för att utreda undantaget mindre stränga krav

Vattenmyndigheternas utgångspunkt*

- ▶ **VM:** inte någon generell skyldighet att utreda förutsättningarna för att tillämpa undantaget för mindre strängt krav i vattenförekomster som inte uppnår god vattenstatus
- ▶ **VM:** Åtgärder som innebär produktionsförluster inom ramen för HAROvärdet är att anse som rimliga
- ▶ **VM:** om det inte finns något underlag som myndigheten har tillgång till så finns det vare sig skäl eller skyldighet att genomföra en utredning om mindre stränga krav

* referenser i rapporten

Regelverket

- ▶ Enligt 4 kap 7 § HVMFS 2019:25 **ska** vattenmyndigheten **utreda** om undantaget för mindre stränga krav kan tillämpas när **ekologisk status eller potential för en vattenförekomst är sämre än god**
- ▶ Mindre stränga krav om **omöjliga åtgärder** eller **orimliga kostnader** för att uppnå god ekologisk status eller potential
- ▶ Orimligt - politisk bedömning baserad på ekonomisk information. **Kostnaderna påtagligt överskrida nyttan**
- ▶ Omöjligt ska bedömas utifrån nuvarande förhållanden - de åtgärder som är tillgängliga vid tiden för bedömning. Inte utveckling av nya lösningar
- ▶ Undantag endast om det saknas **alternativa sätt** att uppnå nyttan med vattenkraftsverksamheten. Ska vara **väsentligt bättre för miljön** och **inte innebära orimliga kostnader**

Utredning av mindre stränga krav

- ▶ I princip har inga utredningar genomförts trots ska-krav – transparent metod nödvändig
 - ▶ Omöjligt
 - ▶ Orimliga kostnader – samhällsekonomisk konsekvensanalys
- ▶ Undantag nödvändiga för att begränsa påverkan till 2,3 %
- ▶ Rapportering till EU viktig – tydlig metod måste redovisas

Naturlig vattenförekomst till KMV

- Kraftverksanläggning med regleringsdamm
 - Ytterligare tre anläggningar i vattendraget och prövningsgruppen
- Produktion ca 3 GWh/år (klass 3 kraftverk)
- HARO-värde 11,7 %

- Första vandringshindret i vattendraget
- Påverkan på konnektivitet, morfologi och hydrologisk regim
- Ekologisk status måttlig för fisk efter expertbedömning
- MKN – God ekologisk status 2033

Naturlig vattenförekomst till KMV

Åtgärder för att uppnå God ekologisk status

- Möjliggöra upp- och nedströmspassage
- Minimitappning minst 300 l/s till vandringsvägar – 1 m³/s om lax eller andra större fiskar ska nyttja
- GES för hydrologisk regim är inte förenlig med kraftproduktion/kräver utrivning
- Minimitappning på 300 l/s i samtliga anläggningar 17 % av produktionen
- Teknisk fiskväg inte möjlig genom dammkropp (jorddamm)
- Omlöp kräver en högre minimitappning
- Åtgärder för GES överstiger HARO-värde och påverkar dammsäkerhet

Naturlig vattenförekomst till KMV

Annat sätt att uppnå samma nytta

- Annan produktion 20-30 ggr dyrare än befintlig produktion
- Saknas alternativ att uppnå samma nytta som är väsentligt bättre för miljön till en rimlig kostnad

Ändra definitionen av GEP

- Vattendrag med 13 kraftverk
- Produktion ca 2 TWh/år
- HARO-värde 0,5 %
- Påverkan på konnektivitet, morfologi och hydrologisk regim
- Ekologisk potential måttlig – baserad på kvalitetsfaktorn fisk
- MKN – God ekologisk potential 2027

Ändra definitionen av GEP

Åtgärder för att uppnå GEP

- Fiskpassage uppströms förbi samtliga kraftverk
- Spill i fiskpassage på 1 m³/s
- Spillet innebär en produktionsförlust på 0,8 %
- Ingen minimitappning i naturfåror

Nytta av fiskvandring svägar

- Nyttan beräknad utifrån strömvattenyta som tillgängliggörs
- Beräkning om åtgärden möjliggör etablering av lax eller stor lekvandrande öring
- Bedömning enligt HaVs vägledning för fisk och faunapassager
- Åtgärden resulterar inte i sådana förändringar av fisksamhällena att det ger en högre status
 - Ej GEP-åtgärd

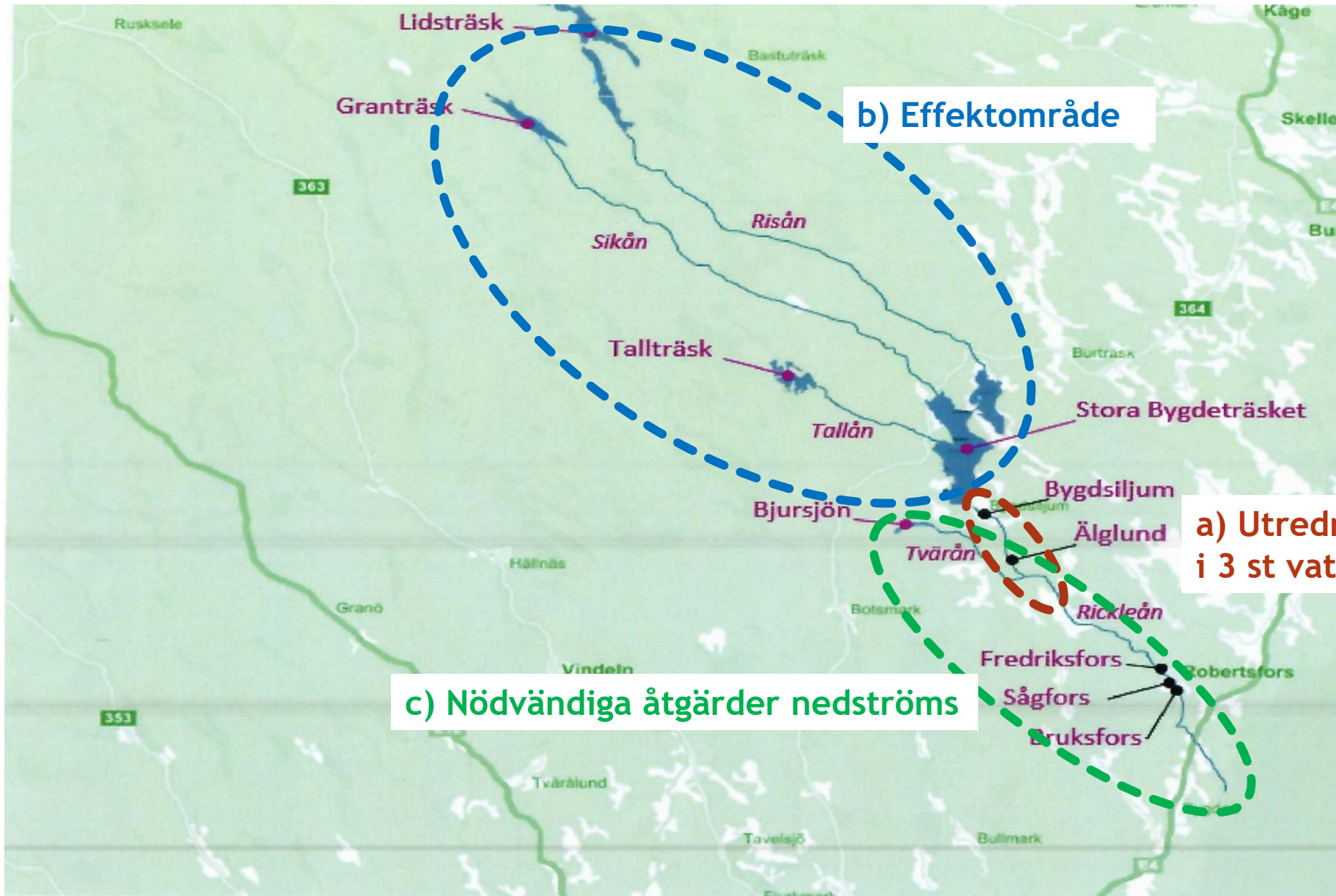
Stegvis process för utredning om undantag

1. Val av skala – vilka vattenförekomster ska ingå?
2. Utgångspunkt klassning och normer enligt VISS – vattenarealer som behöver miljöförbättras
3. Förslag på åtgärder för att nå normen enligt VISS
 - Beroende på betalningsviljestudie vilka miljöproblem ska motverkas,
4. Investerings och drift- och underhållskostnader miljöåtgärder
5. Beräkning av produktionsförluster samt värdering
6. Värdering av nyttan med hjälp av olika betalningsviljestudier
7. Samhällsekonomisk konsekvensanalys - jämförelse kostnader och nytta
 - Årliga kostnader nuvärdesberäknas (kalkylränta 3,5%, 40år)
8. Bedömning av orimliga kostnader
9. Bedömning av ersättande produktion – annat sätt
10. Bedömning av miljöpåverkan för annat sätt

Skalan

- ▶ Fler vattenförekomster än de som är i fokus för utredning om undantag kan ha nytta av de förslagna på åtgärderna
- ▶ Följande vattenförekomster bör ingå i utredningen
 - a) Vattenförekomster för vilka undantag utreds (Åtgärdsplatsen i VISS)
 - b) Andra vattenförekomster för vilka även det finns en nytta med åtgärderna i a) (Effektområde i VISS)
 - c) Eventuellt andra vattenförekomster för vilka åtgärder är nödvändiga för att för uppnå önskad nytta i a)
- ▶ Den totala nyttan, kostnader för samtliga relevanta åtgärder, produktions-förluster inkl värdering för samtliga vattenförekomster a, b och c utreds

Exempel i Rickleån

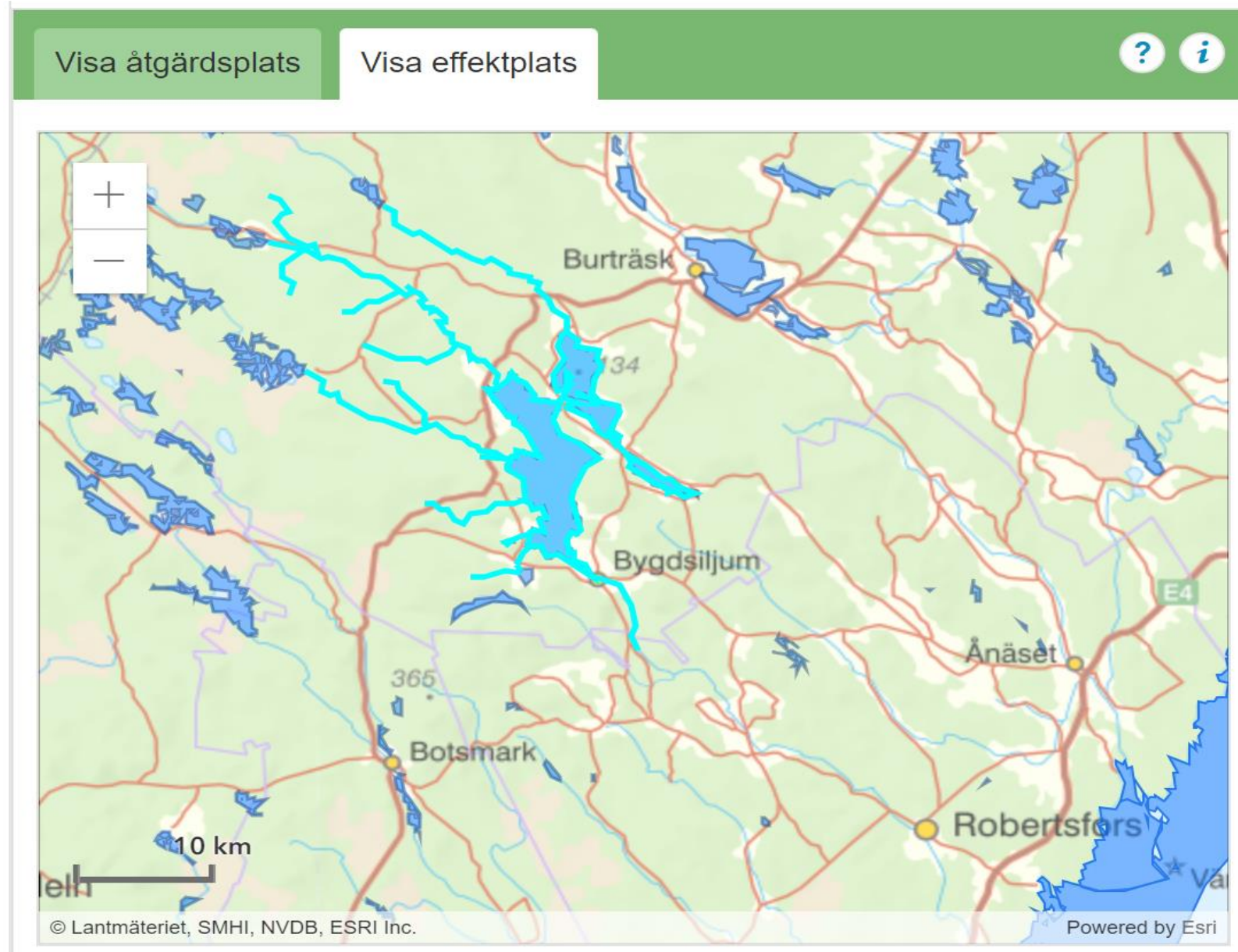

b) Effektområde

a) Utredning om undantag i 3 st vattenförekomster

c) Nödvändiga åtgärder nedströms

Effektplats för åtgärder i Äglund/Bygdsiljum

Exemplet Rickleån

	Vattenförekomster	Antal
a) Utredning om undantag	Äglund, Bygdsiljum och utloppet från Bygdeträsket	3
b) Effektområde	Vattenförekomster uppströms utloppet från Bygdeträsket	23
c) Huvudfåran nedströms Äglund	Enstaka åtgärder som förbättrar det morfologiska tillståndet som är en förutsättning att uppnå nyttan med åtgärderna i a).	
Totalt		26

Totalt antal vattenförekomster i Rickleån	121

3 st vattenförekomster som utreds om undantag

Vattenförekomst	Typ	Status/ potential	Botten- fauna	Fisk	Konnek- tivitet	Hydrologisk regim	Morfologiskt tillstånd
Rickleån (naturfåran nedströms Äglund)	KMV	O	ej	M	D	O	O
Rickleån (Bygdsiljum - Äglund)	KMV	O	ej	M	D	D	M
Rickleån (Bygdeträsket - Bygdsiljum)	NV	M	ej	M	D	D	M
M=Måttlig, O=Otillfredsställande, D=Dålig							

Åtgärder för att nå GEP och GES

- Upp- och nedströmspassager
- Hydrologisk regim - Mintappning
- Morfologiska åtgärder - Bitopvård/flottledsrensning

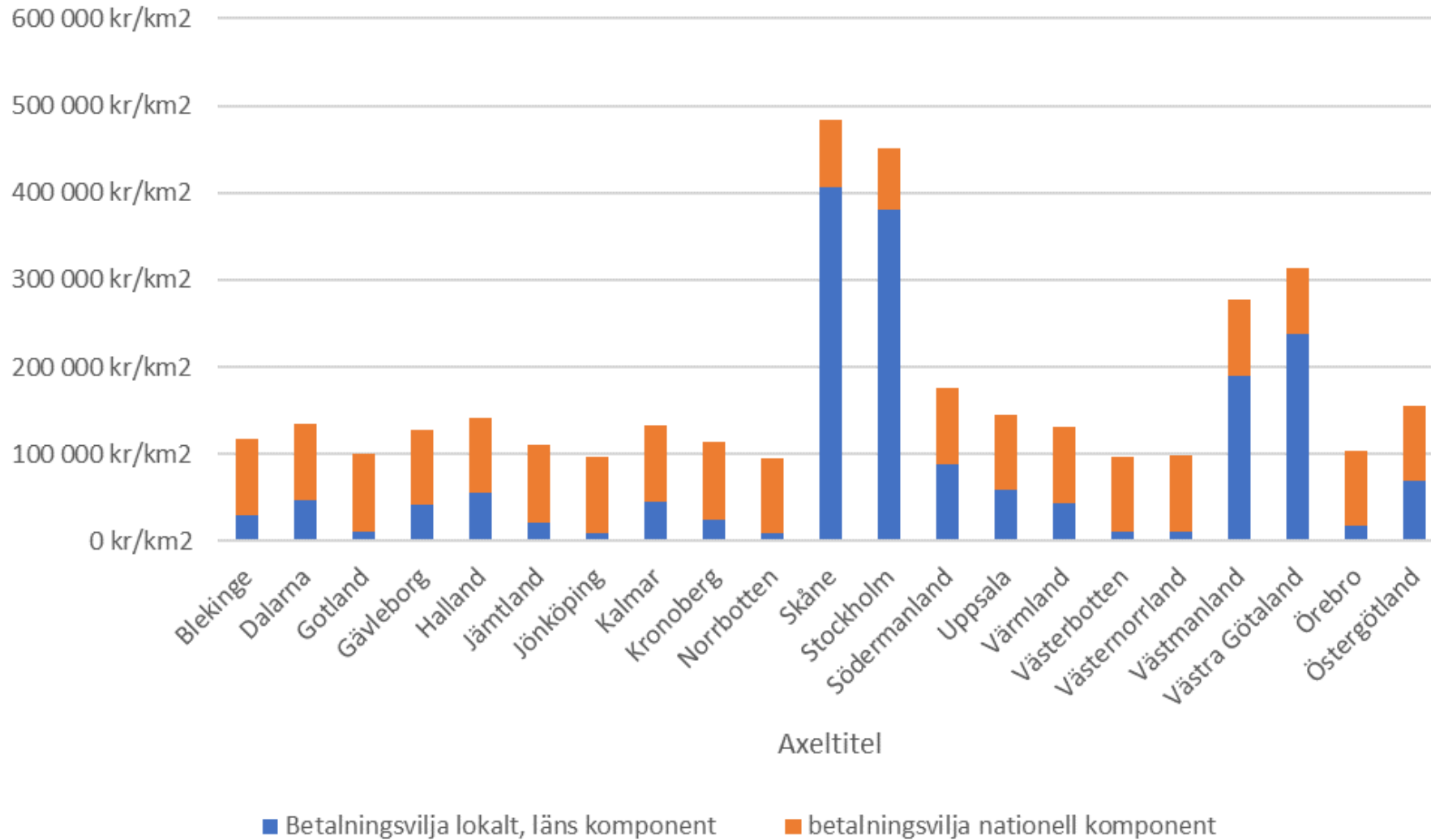
Vattenförekomster i utredningen

Vattenförekomster i utredningen	Vattendrag	Sjöar	Antal vf	Totalt	
God status	0,1 km ²	13,1 km ²	10	13,1 km ²	30%
Måttlig status	1,2 km ²	29,0 km ²	14	30,2 km ²	68%
Otillfredsställande status	0,7 km ²		2	0,7 km ²	2%
Totalt	2,0 km²	42,1 km²	26	44,0 km²	

Åtgärder för att nå GEP och GES

- Upp- och nedströmpassager
- Hydrologisk regim - Mintappning
- Morfologiska åtgärder - Bitopvård/flottledsrensning

Nyttan/betalningsvilja för att öka till hög vattenkvalitet

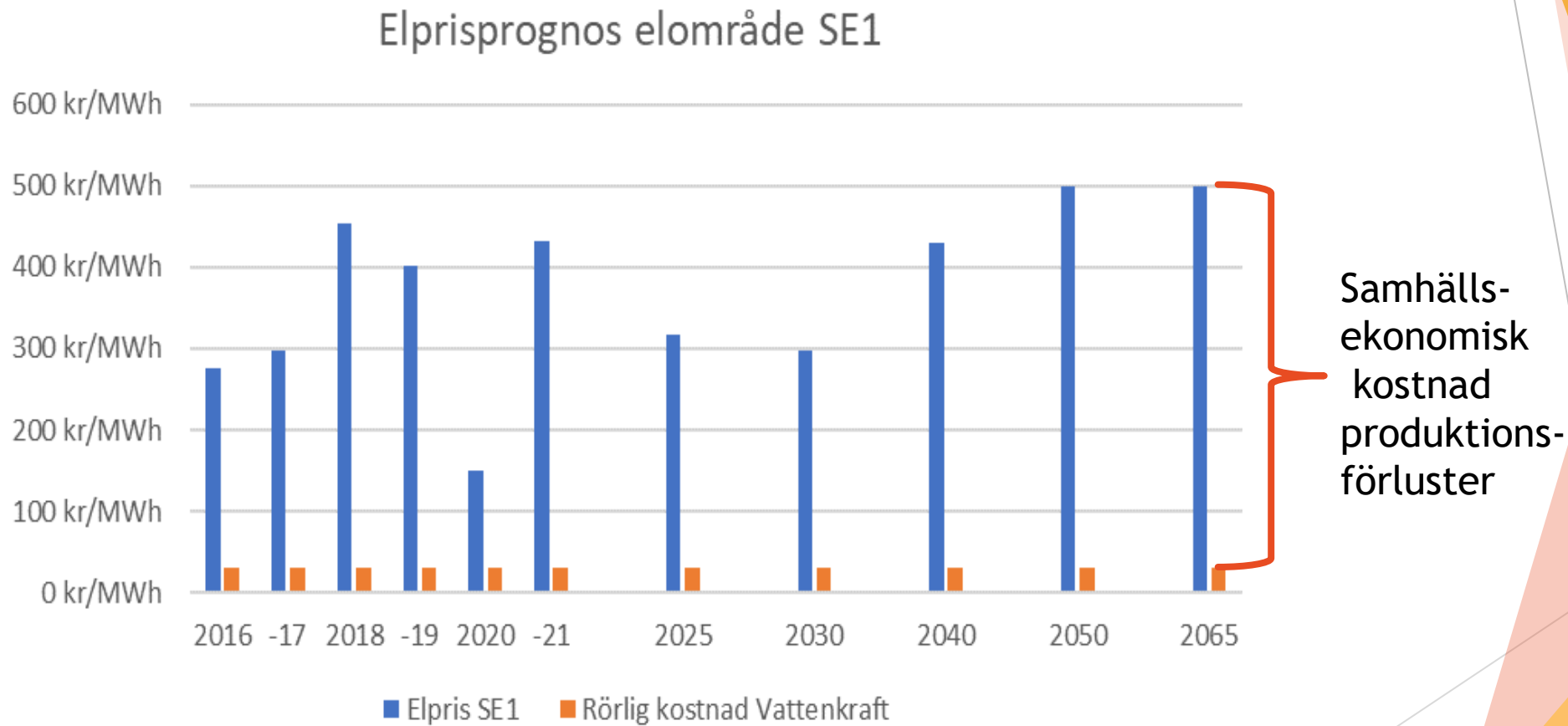

Källa: Carlsson, Katari, Lampi Göteborgs Universitet 2019 (HaV)

Nyttan och behov av åtgärder

- ▶ Nyttan/betalningsviljan att uppnå GES och GEP, ca 30 Mkr (3,5%, 12 år)
- ▶ Nyttan/betalningsviljan avser åtgärder för att motverka miljöproblem som fysisk hinder, övergödning, försurning och miljögifter
- ▶ Därmed behöver alla åtgärder som avser att motverka dessa miljöproblem inkluderas och kostnadsberäknas
 - ▶ Upp- och nedströmpassager (viktigt med platsspecifika kostnader)
 - ▶ Mintappning
 - ▶ Biotopvård / Flottledsrensning
 - ▶ Omläggning/byte av vägtrummor
 - ▶ Kalkning
- ▶ Årliga kostnader för åtgärder nuvärdesberäknas (3,5% under 40år)

Elprisscenario SE1 samt rörlig vattenkraftskostnad för värdering av produktionsförluster

Källa: Energimyndigheten och SvK 2021

Slutsats

- ▶ Kostnaderna är ca 5-8 ggr större än nyttan
- ▶ Annat sätt 20-30 ggr dyrare än existerande produktion, dvs ej aktuellt
- ▶ Undantag ska därmed tillämpas

Kvalitetsfaktorernas status i normen enligt mindre stränga krav

- ▶ Kvalitetsfaktorn fisk och konnektivitet bör sänkas till måttlig
- ▶ Klassning av hydrologisk regim ändras till god om dagens mintappning anses tillräcklig annars måttlig
- ▶ Morfologiskt tillstånd kan bli god om biotopvårdande och flottledsåterställning genomförs
- ▶ Kalkning bör fortsätta för att inte försämra den ekologiska statusen